SS COACHING
Estd.2001

This Question Paper consists 42 questions and 8 printed pages.
अस्मिन् प्रश्नपत्रे 42 प्रश्नाः एवम् 8 मुद्रित पृष्ठाः सन्ति ।

Roll No. | | | | | | | | | | | | |
अनुक्रमाङ्कः

Code No. 62/S/N/S
कूट सं.
Set No. - A

SANSKRIT
संस्कृतम्
(209)

Day and Date of Examination
(परीक्षादिवसः दिनाङ्कश्च) ____________________

Signature of Invigilators 1. ____________________
(निरीक्षकयोः हस्ताक्षरम्)
2. ____________________

सामान्य अनुदेशाः :

1 अनुक्रमाङ्कः प्रश्नपत्रस्य प्रथमपृष्ठे अवश्यमेव लेखनीयः ।

2 निरीक्ष्यताम् यत् प्रश्नपत्रस्य पृष्ठसंख्या प्रश्नानां संख्या च प्रथमपृष्ठस्य शीर्षे मुद्रितसंख्यानुसारमेव अस्ति। प्रश्नाः क्रमानुसारमेव सन्ति ।

3 वस्तुनिष्ठप्रश्नेषु (A), (B), (C) वा (D) विकल्पेषु कोऽपि एकम् उत्तरं चित्वा पृथक्रूपेण प्रदत्ते उत्तर–पुस्तिकामध्ये लिखेत् ।

4 वस्तुनिष्ठप्रश्नसहितं सम्पूर्णप्रश्नपत्रस्य उत्तराणि निर्धारितसमये एव लेखनीयानि ।

5 उत्तरपुस्तिकायां परिचयचिह्नम् अथवा कुत्रापि निर्दिष्टस्थानेतरस्थलेषु अनुक्रमाङ्कलेखनं सर्वथा वर्जितम् अस्ति ।

6 स्व–उत्तरपुस्तिकायां प्रश्नपत्रस्य कूट(कोड) संख्या **62/S/N/S - A** अवश्यं लेखनीया ।

SANSKRIT
संस्कृतम्
(209)

समयः होरात्रयम्] [पूर्णाङ्काः : **100**

निर्देशाः :

(1) अस्मिन् प्रश्नपत्रे **द्विचत्वारिंशत्** प्रश्नाः सन्ति ।

(2) प्रत्येकम् प्रश्नस्य समक्षम् अङ्काः सूचिताः ।

(3) **सर्वे** प्रश्नाः **अनिवार्याः** ।

खण्ड – क

1 एकदा बोपदेवः ________ उपविश्य महिलाम् अपृच्छत् । **1**

(A) शिलाखण्डे (B) कूपे
(C) नदीतीरे (D) विद्यालये

2 मकरस्य भार्या कं स्मरति ? **1**

(A) गृहम् (B) मकरम्
(C) जंबुफलम् (D) वानरम्

3 प्रथमं शरीरात् का निर्गता ? **1**

(A) चक्षुः (B) वाक्
(C) मनः (D) श्रोत्रम्

4 यदि आयुः क्षयोऽस्ति तद् ________ भविष्यत्येव । **1**

(A) जीवनम् (B) पतनम्
(C) जन्म (D) मृत्युः

5 एकदा बोधिसत्त्वः ________ अधिपः अभवत् । **1**

(A) असुराणाम् (B) देवानाम्
(C) दैत्यानाम् (D) दीनानाम्

6 भारतवर्षे ________ 'भास्कर' इति उपग्रहयानं निर्मितम् । **1**

(A) वैज्ञानिकैः (B) शास्त्रज्ञैः
(C) दैवज्ञैः (D) गणितज्ञैः

7 विद्या ________ रक्ष्यते । **1**

(A) सत्येन (B) योगेन

(C) वृत्तेन (D) वित्तेन

8 बोपदेवः महिलां पृच्छति इत्यत्र पृच्छति पदे कः लकारः ? **1**

(A) लोट् (B) लङ्

(C) लट् (D) लृट्

9 'त्रयाणां मत्स्यानाम्' इत्यत्र 'त्रयाणाम्' पदस्य मूलशब्दः कः ? **1**

(A) त्रयस् (B) त्रय

(C) त्रि (D) त्रै

10 रिक्तस्थाने किं भविष्यति ? सर्वतः ________ आदद्यात् । **1**

(A) सारम् (B) संसारम्

(C) विहारम् (D) निहारम्

11 (i) पम्पा कीदृशी आसीत् ? **1+1=2**

(ii) तत्र रामः कया विहीनः विललाप ?

12 (i) शक्रः रथस्य अग्रे आगतानि कानि पश्यति ? **1+1=2**

(ii) दौवारिकः दुर्गाध्यक्षसमीपे कं नेतुम् इच्छति ?

13 (i) मकरः कस्य मरणम् न इच्छति ? **1+1=2**

(ii) देवेन्द्रस्य रथं विलोक्य के भयाकुलाः अभवन् ?

14 अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नान् उत्तरत – **1×3=3**

कुमारौ – (अन्योन्यमुद्दिश्य) यं निरीक्ष्यैव ममांगेषु आलिंगनस्य अभिलाषउत्पद्यते तत्कथं मृदुशरीरेऽस्मिन् शराः मोक्तव्याः ?

चन्द्रकेतुः – अवतराम्यार्य । स्यन्दनात् ।

सुमन्त्रः – कस्य हेतोः ?

चन्द्रकेतुः – एकस्तावदयं वीरपुरुषः पूजितो भवति, अपिच आर्य । क्षात्रधर्म परिपालितो भवति ।

सुमन्त्रः – शोभनंवत्स ।

एष सांग्रामिको न्यायः एष धर्मः सनातनः ।

इयं हि रघुसिंहानां वीरचारित्रपद्धतिः ॥

प्रश्नाः –

(i) स्यन्दनात् कः अवतरति ?

(ii) किमर्थं स्यन्दनात् अवतरति ?

(iii) केषाम् वीरचारित्र पद्धतिः अस्ति ?

15 कस्यचित् एकस्य चरित्रचित्रणं पंचवाक्येषु संस्कृतेन कुरुत – 1×5=5

कण्वः **अथवा** पशुपक्षिणां वर्णनम्

16 प्रश्नान् उत्तरत – 1+1=2

(i) कुलं केन रक्ष्यते ?

(ii) भरद्वाजस्य आश्रमः कस्याः नद्याः तीरे आसीत् ?

17 (i) असाधुः कीदृशः स्मृतः ? 1+1=2

(ii) प्रत्युपकाराय दत्तं दानं कीदृशं भवति ?

18 ईशावास्यमिदं सर्वं यत् किञ्चजगत्यां जगत । 1+1=2

तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मागृधः कस्यस्विद् धनम् ॥

(i) जगत् केन व्याप्तम् अस्ति ?

(ii) मानवेन कथं भोक्तव्यम् ?

19 भूमिदानेन ये लोका गोदानेन च कीर्तिताः । 1+1=2

ते लोकाः प्राप्यन्ते पुंभिः पादपानां प्ररोहणे ॥

(i) लोकाः केन कीर्तिताः ?

(ii) पुंभिः ते लोकाः कस्मिन् प्राप्यन्ते ?

20 अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत – 1×3=3

यदि तव वसनं धूसरितं स्यात् यदि च सहस्त्रच्छिद्रं स्यात् ।

का वाक्षतिरिहतेन भवेत्ते तत्वमिदं चिन्तय चित्ते ॥

(i) 'वसनम्' इति पदस्य कः अर्थः ?

(ii) कीदृशं वस्त्रं हानिप्रदं न स्यात् ?

(iii) जर्जरितवसनेषु अपि कः तिष्ठति ?

21 निम्नलिखित श्लोकस्य अन्वये रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत – 1×3=3

एषा सा दृश्यते सीते, राजधानी पितुर्मम ।

अयोध्यां कुरुवैदेहि प्रणामं पुनरागता ॥

अन्वयः –

सीते एषा सा मम ________, राजधानी (अयोध्या)

दृश्यते, हे वैदेहि पुनः आगता त्वम् ________ प्रणामं ________ ।

22 रेखांकितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत – 1+1=2

(i) संन्यासी तुरीयाश्रमसेवी अस्ति ।

(ii) प्राणः इन्द्रियेषु श्रेष्ठः ।

23 कः कम्प्रति कथयति ? 1+1=2

(i) आर्य, त्वर्यताम् । अस्मद्रथं तत्रैवनयतु ।

(ii) आयुष्मन्, एष प्राप्ताः वयम् । पश्यतु तत्रास्ति लवः ।

24 तामसं भोजनं कीदृशम् भवति । 1+1=2

25 अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत – 1×3=3

पुण्यापुण्यैस्तथा गंधैर्धूपैश्च विविधैरपि ।
अरोमाः पुष्पिताः संति तस्माज्जिघ्रंति पादपाः ॥

(i) पादपाः किं कुर्वन्ति ?

(ii) 'पुण्यापुण्यैः' इति पदम् कस्य विशेषणम् ?

(iii) वृक्षाः कैः जिघ्रन्ति ?

26 अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत – 1×3=3

मनःशौचं कर्मशौचं कुलशौचं च भारत ।
शरीरशौचं वाक्छौचं, शौचं पंच विधं स्मृतम् ॥

(i) 'शौचम्' इति पदस्य कः अर्थः ?

(ii) शरीरस्य शौचं केन भवति ?

(iii) शौचं कतिविधं स्मृतम् ?

27 कस्यचित् एकस्य पाठस्य सारांशं पंचवाक्येषु लिखत – 1×5=5

त्याज्यं न धैर्यम्

करुणा परा हि साधवः

कर्तव्यनिष्ठा

खण्ड – ख
(अनुप्रयुक्त व्याकरणम्)

28 अधोलिखितेषु कण्ठ्यवर्णौ चित्वा लिखतः – **1+1=2**

ह क ट ज य श

29 रेखांकितेषु सन्धिच्छेदं कृत्वा संधिनाम लिखतः – **1×3=3**

अभिवादनशीलस्य नित्य <u>वृद्धोपसेविनः</u> ।

चत्वारि तस्य वर्धन्ते <u>आयुर्विद्या</u> <u>यशोबलम्</u> ॥

30 संधिं कुरुत – **1+1=2**

कः + अपि । कालदेशः + उपपन्नानि ।

31 रेखांकितपदयोः कः मूलशब्दः का च विभक्तिः ? **1+1=2**

अद्य <u>मम</u> <u>गृहे</u> तव भोजनम् अस्ति ।

32 रिक्तस्थानेषु अंकानां स्थाने संख्यावाचकानि पदानि लिखतः – **1×3=3**

(i) सिंहद्वारे ___(1)___ दौवारिकः तिष्ठति ।

(ii) विद्यालये ___(7)___ अध्यापिकाः सन्ति ।

(iii) त्वं तस्मै ___(3)___ फलानि देहि ।

33 रेखांकितपदे कः धातुः कश्चलकारः ? **1+1=2**

(i) कन्या रुदती प्रस्थानं <u>करोति</u> ।

(ii) लताः अश्रूणि मुञ्चन्ति ।

34 रेखांकितपदयोः कः मूलशब्दः का च विभक्तिः ? **1+1=2**

<u>शक्रः</u> <u>करुणाम्</u> आपन्नः उवाच ।

35 अधोलिखितयोः समस्तपदयोः विग्रहं लिखतः – **1+1=2**

राजलक्ष्मीः । विद्याध्ययनम् ।

36 अधोलिखितविग्रहाणां कृते समस्तपदं लिखत – **1+1=2**

(i) भावानां संशुद्धिः ।

(ii) दैवेन रक्षितम् ।

37 रिक्तस्थाने किं पदं भविष्यति ? **1+1=2**

(i) तत्र सः गृहं __________ (निर् + मा + क्तवतु)

(ii) गुरोः वाक्यं __________ स व्यरमत् (श्रु + क्त्वा)

38 रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत – **1×3=3**

(i) जम्बुवृक्षः __________ पूरितः । (फल)

(ii) छात्रः __________ विद्यालयं गच्छति । (पठन)

(iii) भ्रमराः __________ गुञ्जन्ति । (पुष्प)

खण्ड – ग
(रचनाकौशलम्)

39 अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत – **1×5=5**

सताम् आचारः सदाचारः । सज्जनाः यथा आचरन्ति सः सदाचारः । मातापित्रौः शुश्रूषा, तेषाम् आज्ञापालनं, सत्यभाषणं, भूतेषु दया अहिंसा, क्षमा, अस्तेयम्, परोपकारः आदयः सदाचारस्य अंगानि मन्यन्ते ।

सदाचारीजनः सदा सर्वत्र समादरं लभते । सदाचारकारणात् तस्यबुद्धिः प्रखरतां याति । इन्द्रियाणाम् उपरि संयमः जायते । कदापि पापकर्मणि प्रवृत्तिः न भवति । लोकहिताय सः यतते । अतएव आचारः परमो धर्मः कथ्यते ।

प्रश्नाः –

(i) सज्जनानाम् आचरणं किं कथ्यते ?

(ii) सदाचारी समादरं कुत्र लभते ?

(iii) कस्मिन् कार्ये सदाचारिणः प्रवृत्तिः न भवति ?

(iv) 'सम्मानम्' इत्यर्थे अनुच्छेदे कः शब्दः प्रयुक्तः ?

(v) 'धर्मः' इति पदस्य विशेषणं किम् ?

40 अधोलिखित विषयमधिकृत्य मञ्जूषापदसहायतया एकम् अनुच्छेदम् लिखत – **1×5=5**

परोपकारः

मञ्जूषा
उपकारः परेषाम् स्वार्थं त्यक्त्वा अन्येषां हिताय क्रियते वृक्षा नद्यः फलन्ति वहन्ति परोपकारिणः स्वदुःखानि विस्मृत्य उपकारे रताः ते क्षुधार्तेभ्यः भोजनं, वस्त्रहीनेभ्यः वस्त्राणि, अशितेभ्यः विद्यां प्रयच्छन्ति, उत्तमाः पुरुषा परोपकारिणः

41 भवान् मुदितः । दीपमालिकायाः अवसरे ज्येष्ठभगिन्यै एकं पत्रं, मंजूषायां प्रदत्तैः शब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा, लिखतु । **1×5=5**

दिल्लीतः

तिथि :______

आदरणीये भगिनि,

सादरं प्रणमामि ।

प्रकाशस्य __(i)__ भवतीनां सर्वेषां __(ii)__ __(iii)__ समृद्धिं आरोग्यं च __(iv)__ इति अहं __(v)__ ।

भवत्याः अनुजः

मुदितः

मंजूषा
उत्सवः जीवने सुखं पूरयेत् कामये

42 अधोलिखितं चित्रं दृष्ट्वा मंजूषापदसहायतया पञ्च वाक्यानि संस्कृतेन लिखत – **1×5=5**

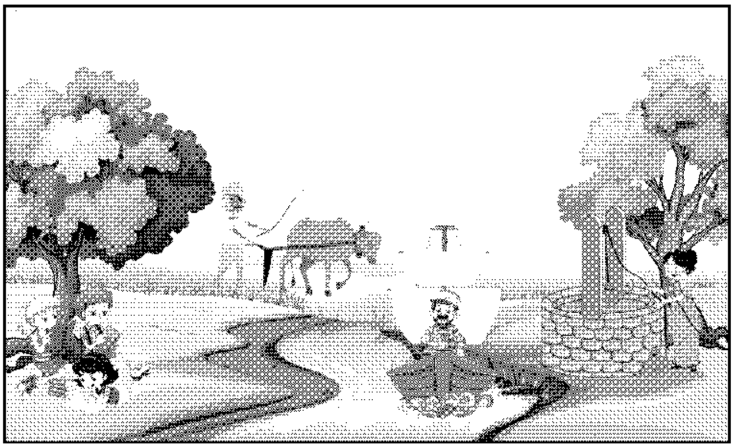

मञ्जूषा
तत्र स्तः द्वौ वृक्षौ, छात्राः पठति पुस्तकं महिला कूपात् निष्कासयति जलम् नाविकः नद्यां नौकां वाहयति । कृषकः हलं कर्षति ।

For any help related to admission in NIOS please contact SS Coaching @9935035316 , 9792111121